

**MUSIQA MAKTABI O‘QITUVCHISINING ROLI: FAQAT DARS
EMAS, TARBIYA VA ILHOM**

Abdurayimov Faxriddin Muxammadali o‘g‘li

Andijon viloyati Madaniyat boshqarmasi tasarrufidagi
Izboskan tumani 6-sonli bolalar musiqa va san‘at maktabi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada musiqa maktabi o‘qituvchisining o‘quvchilarning nafaqat bilim olishida, balki ularning tarbiyaviy, ruhiy va estetik shakllanishidagi keng va mas‘uliyatli roli tahlil etiladi. Dars jarayonidan tashqari, o‘qituvchining ilhomlantiruvchi, motivatsiya beruvchi, axloqiy qadriyatlarni singdiruvchi faoliyati haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, zamonaviy musiqa o‘qituvchisining shaxsiyati, bilim va mahorati san‘at ta‘limining muvaffaqiyatiga qanday ta‘sir ko‘rsatishi yoritiladi.

KALIT SO‘ZLAR: Musiqa ta‘limi, o‘qituvchi roli, tarbiya, ilhom, san‘at maktabi, estetik tarbiya, ruhiy rivojlanish, pedagog shaxsiyati, ijodkorlik, motivatsiya.

Bugungi kunda san‘at, xususan musiqa ta‘limi sohasida o‘qituvchining roli oddiy bilim beruvchi doirasidan ancha ortiqcha ma’noga ega bo‘lmoqda. Musiqa maktabidagi pedagog faqat dars o‘tkazuvchi emas, balki yosh avlod qalbini tarbiyalovchi, ruhiyatiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatuvchi, san‘atga muhabbat uyg‘otuvchi ilhom manbaiga aylanmoqda. Bunday o‘qituvchi bolalarning nafaqat kasbiy yo‘nalishini tanlashida, balki insoniy qadriyatlarni anglab yetishida ham asosiy yo‘l-yo‘riq ko‘rsatadigan shaxsdir.

Musiqa maktabi o‘qituvchisi – bu o‘quvchiga notalarni o‘rgatuvchi emas, balki tovushlar orqali his-tuyg‘ularni, hayotni, go‘zallikni anglashni o‘rgatuvchi murabbiydir. U o‘z darslari orqali bolaga sabr, matonat, ijodiy erkinlik, fe‘l-atvorga mos ohang tanlash, o‘zini ifoda etish kabi ko‘nikmalarni singdiradi. Shu bois musiqa o‘qituvchisining shaxsiy fazilatlari, pedagogik mahorati va ilhomlantiruvchi kuchi san‘at ta‘limining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Musiqa maktabi o‘qituvchisi — bu oddiy kasb egasi emas, balki yosh qablarni tarbiyalovchi, ularga san‘at orqali ruhiy poklik va estetik zavq beruvchi, jamiyat uchun zarur bo‘lgan madaniyatli avlodni shakllantiruvchi ijodiy shaxsdir. U faqat bilim berish bilan cheklanmaydi; u bolani ko‘radi, tinglaydi, his qiladi, qo‘llab-quvvatlaydi va ichki

dunyosini musiqa orqali ochishga yordam beradi. Shu bois musiqa o'qituvchisi har bir bolani alohida shaxs sifatida qabul qilib, unga yondashuvini moslashtiradi.

Dars jarayonida o'quvchiga musiqa nazariyasini o'rgatish, cholg'u asboblardan foydalanishni, notalarni anglashni o'rgatish muhim. Ammo bundan ham muhimrog'i — o'quvchining san'at orqali o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, u orqali ichki dunyosini boyitish va o'z qobiliyatlarini to'liq namoyon qilishiga imkon yaratishdir. Musiqa maktabi o'qituvchisi bolani biror asarni mukammal chalishga emas, balki bu asar orqali qanday his-tuyg'ularni yetkazishi mumkinligini anglatishga o'rgatadi. Zero, san'at texnikadan ustundir.

Yoshlar bilan ishlashda o'qituvchining yuragi ilhom bilan to'la bo'lishi, bu ilhomni o'quvchilarga yetkazishi zarur. O'quvchi darsdan zavq olmasa, musiqa uni qiziqitmaydi. Shuning uchun har bir dars jarayoni nafaqat bilim beruvchi, balki ruhlantiruvchi, hayotiy tajriba bilan to'ldiruvchi bo'lishi kerak. Shu nuqtayi nazardan qaralganda, o'qituvchining shaxsiyati, nutqi, intonatsiyasi, hayotga bo'lgan munosabati o'quvchining dunyoqarashiga bevosita ta'sir qiladi.

Musiqa maktablarida faoliyat yuritayotgan pedagoglar ko'p hollarda bolaning hayotidagi eng yaqin ishonchli insonlardan biriga aylanadi. Ayniqsa, ijodkorlik yo'lini tanlayotgan o'quvchilar uchun bu ustozning fikri, munosabati va qo'llab-quvvatlashi beqiyos ahamiyat kasb etadi. Ba'zan o'quvchi oilasida yetarli rag'bat yoki tushuncha topmasligi mumkin, lekin ustozining ishonchi unga kuch beradi. Shunday holatlarda o'qituvchining pedagogik va insoniy fazilatlarini uning hayot yo'lini belgilab beruvchi hal qiluvchi omilga aylanishi mumkin.

O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ishonchli aloqani yaratish uchun o'qituvchi birinchi navbatda o'zi namunali bo'lishi, san'atga bo'lgan mehrini amalda namoyon etishi lozim. U o'z ustida muntazam ishlaydi, yangi usullarni joriy qiladi, o'zining bilim va ko'nikmalarini boyitadi. Zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish, innovatsion dars uslublarini qo'llash, interaktiv yondashuvlardan foydalanish orqali o'quvchilarda darsga nisbatan motivatsiyani oshiradi.

Ayniqsa, musiqa darslarida emotsional muhitning ijobiy bo'lishi juda muhim. Agar darsda qatnashayotgan bola xatolaridan qo'rqsa, o'z fikrini bemalol aytolmasa, ijodiy erkinlik bo'lmasa — u yuksak natijalarga erisha olmaydi. Shu sababli, har bir musiqa o'qituvchisi o'quvchiga ruhiy iqlim yaratib berishi, uni ilhomlantira olishi va

his-tuyg'ularini erkin ifoda etishga imkon yaratishi lozim. Musiqa — bu erkinlik, so'zsiz ifoda, yurakdan kelgan tovushdir. Bu tovush o'quvchining qalbidan chiqishi uchun unga ishonch muhitini yaratish — o'qituvchining vazifasidir.

Musiqa o'qituvchisi nafaqat bolalar bilan ishlaydi, balki ularning ota-onalari, hamkasblari, jamoatchilik bilan ham hamkorlikda bo'ladi. O'quvchining ijtimoiy hayotdagi faolligini oshirish uchun konsertlar, tanlovlar, ijodiy kechalar tashkil etiladi. Bu jarayonlarda o'qituvchining tashkiliy salohiyati, muloqot madaniyati, ijodkorlik va liderlik fazilatlari namoyon bo'ladi. U san'atning jamiyatdagi o'rnini bolalar orqali keng ommaga yetkazuvchi vositachidir. Bundan tashqari, o'qituvchi har bir o'quvchining qobiliyatiga qarab individual yondashuvi bilan ajralib turadi. Kimdir tinglab tushunadi, kimdir chalayotganda o'zini anglaydi, yana boshqasi esa kompozitsiyalar yozishga qiziqadi. Har bir bola har xil, har bir qalb noyob. O'qituvchi esa bu noyob qalblarning ohangini topuvchi sozandadir. Bunday yondashuv orqali har bir bola o'zining qiziqishi, imkoniyati va kuchli tomonlarini kashf etadi.

O'zbekiston Respublikasi ta'lim siyosatida san'at ta'limi sohasiga bo'lgan e'tibor yildan-yilga ortib bormoqda. Musiqa maktablari moddiy-texnik jihatdan yangilanmoqda, malaka oshirish kurslari, milliy va xalqaro musiqiy tanlovlar tashkil etilmoqda. Bu esa o'qituvchilardan ham doimiy rivojlanishni, yangilikka ochiqlikni, o'z ustida ishlashni talab etadi. Chunki bugungi zamon o'quvchisi faqat o'rgatilishini emas, ilhom olishini, ruhlantirishini, ko'mak topishini istaydi.

Musiqa maktabi o'qituvchisi — bu kelajak avlod didi, ruhiyati va ijtimoiy pozitsiyasini shakllantiruvchi ilhom manbai, hayotga musiqiy nigoh bilan qarashni o'rgatuvchi mehrli murabbiydir. Uning bilimdonligi, samimiyati, mehribonligi va san'atga sadoqati har bir o'quvchining qalbida chuqur iz qoldiradi. Bu izlar esa keyinchalik jamiyatimizning madaniy, ma'naviy va axloqiy taraqqiyotida muhim rol o'ynaydi.

Musiqa maktabi o'qituvchisi — bu nafaqat bilim beruvchi, balki yosh avlod qalbini musiqiy ohanglar orqali tarbiyalaydigan, ularni ruhlantiradigan, mustaqil fikrlashga, o'zini ifoda etishga o'rgatadigan muhim pedagogik shaxsdir. U bolalar bilan ishlashda sabr, mehr, san'atga sadoqat, ijodiy yondashuv kabi fazilatlarni uyg'unlashtirib, nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki musiqiy tafakkurni ham rivojlantiradi.

Maqolada ta’kidlanganidek, musiqa o’qituvchisining dars jarayonidagi har bir qadami – bolaga ilhom, ruhiy ko‘mak, estetik dunyoqarash va ijtimoiy qadriyatlarni singdirish vositasidir. U o‘zining yondashuvi, nutqi, ifodasi va harakati bilan o‘quvchini hayotda, san’atda, jamiyatda o‘z yo‘lini topishga undaydi. Shuning uchun ham zamonaviy musiqa o’qituvchisi — pedagog, san’atshunos, murabbiy, motivator va jamiyatdagi estetik madaniyat targ‘ibotchisi sifatida qaralishi lozim.

O‘zbekiston ta’lim tizimida san’at ta’limining dolzarbligi ortib borar ekan, musiqa maktablarida faoliyat yuritayotgan pedagoglarning roli yanada muhimlashmoqda. Ularning doimiy o‘z ustida ishlashi, zamonaviy bilim va texnologiyalarni egallashi, o‘ziga xos pedagogik yondashuvlari esa bugungi va ertangi san’atli jamiyatning poydevorini belgilab beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, I.A. (2008). *Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch*. Toshkent: Ma’naviyat nashriyoti.
2. Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. New York: Minton, Balch & Company.
3. Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
4. Jalolova, M. (2021). “Musika ta’limi: zamonaviy yondashuvlar va metodlar”. *San’at va ta’lim jurnali*, 3(2), 25–30.
5. Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4954-son qarori (2021-yil 3-fevral): *San’at va madaniyatni rivojlantirish bo‘yicha davlat siyosatini takomillashtirish to‘g‘risida*.
7. Xudoyqulova, S. (2020). “Musika maktabi o‘qituvchisining pedagogik mahorati va shaxsiy fazilatlarini”. *Pedagogika asoslari*, 1(4), 18–22.
8. UNESCO. (2006). *Road Map for Arts Education*. Lisbon: UNESCO Regional Bureau.